

Łódź, Dnia 14.02.2026

Do:
Ministerstwo Sprawiedliwości
Adam Bodnar
Al. Ujazdowskie 11,
00-950 Warszawa

Za pośrednictwem:
Rzecznik Praw Obywatelskich
dr hab. Marcin Wiącek, prof. UW - RPO VIII kadencji

Wnioskodawca:

adres email:

Dotyczy: Wprowadzenia obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego dla osób wykonujących karę ograniczenia wolności w formie prac społecznie użytecznych

Szanowny Panie Ministrze,
Szanowni Państwo,

działając na podstawie ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, niniejszym wnoszę petycję w sprawie rozważenia zmiany obowiązujących przepisów dotyczących wykonywania kary ograniczenia wolności poprzez wprowadzenie regulacji zapewniającej osobom wykonującym nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne automatyczne objęcie obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym na czas wykonywania kary.

Zgodnie z aktualnym stanem prawnym osoba wykonująca karę ograniczenia wolności nie uzyskuje z tego tytułu statusu pracownika ani innego tytułu do objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym. W praktyce oznacza to, że osoby niezatrudnione, niezarejestrowane jako bezrobotne lub niezgłoszone do ubezpieczenia jako członek rodziny osoby ubezpieczonej mogą pozostawać poza systemem publicznej ochrony zdrowia w czasie wykonywania obowiązku nałożonego prawomocnym orzeczeniem sądu. Choć istnieje możliwość zgłoszenia wypadków w ramach ustawy o zaopatrzeniu z tytułu wypadków w szczególnych okolicznościach (2002 r., znowelizowana), świadczenia te mają charakter subsydiarny, proces ich przyznawania jest zbiurokratyzowany, a poziom wsparcia nie odpowiada standardom klasycznego ubezpieczenia pracowniczego.

W mojej ocenie powyższa sytuacja prowadzi do niespójności systemowej. Państwo, realizując funkcję represyjną poprzez orzeczenie kary ograniczenia wolności, nakłada na jednostkę obowiązek świadczenia pracy w określonym miejscu, czasie i pod nadzorem właściwych organów. Obowiązek ten ma charakter przymusowy i publicznoprawny. Jednocześnie brak jest regulacji gwarantującej

minimalne zabezpieczenie w zakresie ochrony zdrowia, w szczególności w kontekście ryzyka wypadku podczas wykonywania powierzonych czynności.

Zgodnie z art. 68 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej każdy ma prawo do ochrony zdrowia, a władze publiczne są zobowiązane do zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Choć system ubezpieczenia zdrowotnego oparty jest na określonych tytułach ubezpieczeniowych, to w sytuacji, w której państwo nakłada na jednostkę obowiązek świadczenia pracy w ramach wykonywania kary, zasadne wydaje się zapewnienie jej co najmniej czasowego, ustawowego tytułu do objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym. Brak automatycznego ubezpieczenia osób wykonujących pracę na cele społeczne w ramach kary ograniczenia wolności prowadzi do sytuacji nierówności wobec innych uczestników rynku pracy lub osób wykonujących obowiązki publiczne w innej formie, co stoi w sprzeczności z art. 32 Konstytucji (zasada równości wobec prawa).

Należy również zauważyć, że wykonywanie nieodpłatnej pracy na cele społeczne odbywa się często w warunkach potencjalnego ryzyka (np. prace porządkowe, techniczne, fizyczne). W przypadku zdarzenia wypadkowego brak jednoznacznego statusu ubezpieczeniowego może prowadzić do niepewności prawnej zarówno po stronie osoby wykonującej karę, jak i podmiotu, w którym praca jest wykonywana.

Proponowane rozwiązanie mogłoby polegać na wprowadzeniu wyraźnej regulacji stanowiącej, że z dniem rozpoczęcia wykonywania kary ograniczenia wolności w formie nieodpłatnej pracy na cele społeczne powstaje ustawowy tytuł do objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym na czas jej wykonywania. Rozwiązanie to miałoby charakter techniczny i porządkujący, a jego celem byłoby zapewnienie spójności systemu oraz realizacja konstytucyjnej zasady ochrony zdrowia.

Podkreślam, że niniejsza petycja nie zmierza do zmiany charakteru ani dolegliwości kary ograniczenia wolności, lecz wyłącznie do zapewnienia minimalnego standardu ochrony zdrowotnej w okresie wykonywania obowiązku nałożonego przez państwo.

Uprzejmie proszę o przeanalizowanie przedstawionej propozycji oraz poinformowanie mnie o stanowisku Ministerstwa w niniejszej sprawie.

Z poważaniem,

